

УДК 378.4

Фактори посилення привабливості національної системи вищої освіти

Дериховська В.І.,

к.е.н., викладач кафедри статистики та економічного прогнозування

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

Анотація. У статті розглянуто фактори привабливості вищої школи через призму основних проблем, що гальмують процес модернізації національної системи вищої освіти. Це дозволило охарактеризувати сучасне освітнє проблемне поле та запропонувати потенційні шляхи виходу з нього. Визначено місце національної системи вищої освіти у світових рейтингах та надано тлумачення поняття «привабливості» вищої освіти.

Ключові слова: вищий навчальний заклад (ВНЗ), привабливість, система вищої освіти, фактори, рейтинг.

Дериховская В.И. Факторы усиления привлекательности национальной системы высшего образования

Аннотация. В статье рассмотрены факторы привлекательности высшей школы через призму основных проблем, тормозящих процесс модернизации национальной системы высшего образования. Это позволило охарактеризовать современное образовательное проблемное поле и предложить потенциальные пути выхода из него. Определено место национальной системы высшего образования в мировых рейтингах и предоставлено толкование понятия «привлекательности» высшего образования.

Ключевые слова: высшее учебное заведение (ВУЗ), привлекательность, система высшего образования, факторы, рейтинг.

Derykhovska V. Factors enhancing of the attractiveness of national systems of higher education

Abstract. The article was considered the factors of attractiveness of higher

education through the prism of the main problems hindering the process of modernization of the national system of higher education. This allowed characterizing the current educational problem area and suggesting potential ways out of it. The place of the national higher education system in the world rankings is determined and the concept of "attractiveness" of higher education is interpreted.

Key words: higher education institution, attractiveness, higher education system, factors, rating.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Національна система вищої освіти перебуває на стадії глибинної трансформації та модернізації, глобалізаційні процеси висувають все нові і нові вимоги до підвищення якості освітніх послуг, зростання конкуренто-спроможності та привабливості вищої школи України на міжнародній освітній арені. Більш того, світові тенденції розвитку освітніх систем підкреслюють необхідність створення єдиного освітнього простору, що побудований на принципах гармонійності, прозорості, мобільності, відповідальності, порівняльності, сумісності національних систем вищої освіти, надання їм академічної свободи та автономії.

Сучасна ринок освіти є ієрархічним, адже постійний моніторинг його розвитку дозволяє стратифікувати освітні установи, виділити класи елітних університетів та тих, що мають покращувати свій імідж і репутацію як на вітчизняному, так і на світовому освітньому просторі. Адаптивність та вміння швидко реагувати, пристосовуватися до мінливих викликів зовнішньої середовища – це одна з головних заporук вдалого реформування системи вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню іміджевої привабливості, автономності та конкурентоспроможності вищої освіти присвячені праці таких вчених як Пономаренко В., Раєвцева О., Стрижиченко К., Станкевич І., Василенко Н., Власюк Т. [1 - 5]. Науковці зазначають, що цільовим орієнтиром розвитку системи вищої освіти є підвищення конкурентоспроможності ВНЗ в тому числі шляхом посилення привабливості вітчизняної вищої школи як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В контексті забезпечення національних пріоритетів розвитку України у XXI столітті мають бути задіяні всі можливі важелі впливу, серед яких провідне місце відводиться саме освітній системі, яка закладає міцне підґрунтя для зростання прогресивної національної еліти, що здатна забезпечити розбудову соціально-правової держави, визнання її на міжнародній арені, ефективне соціально-економічне реформування, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, відтворення та примноження її інноваційного потенціалу тощо.

З огляду на це, дана стаття присвячена узагальненню існуючих поглядів науковців щодо проблем реформування системи вищої освіти на шляху її інтеграції у міжнародний освітній простір, зокрема, на розгляд факторів підвищення привабливості національної системи вищої освіти.

Формулювання цілей статті. Дослідження питання привабливості національних систем освіти та вищої освіти зокрема є актуальним, оскільки визнання вітчизняних вищих навчальних закладів на національному та міжнародному рівні є неминучим кроком на шляху інтеграції у глобальний освітній простір.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Доцільним є надання тлумачення поняття «привабливість» (табл. 1) та «привабливість освіти», зокрема вищої.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз зміст понять «привабливість»

Автор, джерело	Тлумачення поняття
ПСИХОЛОГІС. Енциклопедія практичної психології [6]	здатність об'єкта (або суб'єкта) притягати до себе позитивне увагу, викликати інтерес, радість і бажання повторити контакт. А також купити, придбати, щоб приваблива річ радувала людини пізніше
Толковий словник Ожегова [7]	це те, що приваблює, розташовує до себе, подобається
Сучасний толковий словник російської мови Ефремової [8]	це те, що викликає інтерес, зацікавленість, привертає до себе якими-небудь якостями, властивостями

Однак, узагальнюючий аналіз визначень дозволяє стверджувати про відсутність єдиного загальноприйнятого тлумачення поняття «привабливості освіти» та його використання стосовно ВНЗ. Отже, привабливість вищої освіти – це досить складне поняття, що потребує окремо розгляду тлумачення понять «привабливість» та «вища освіта».

Згідно Закону України «Про вищу освіту», під вищою освітою слід розуміти сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти [9]. Тоді як привабливість – це здатність кого-небудь або чого-небудь розташовувати до себе якими-небудь якостями; бути цікавим, захоплюючим. Таким чином, привабливість вищої освіти – це властивість системи вищої освіти як галузі національної економіки бути цікавою з точки зору:

- 1) інвесторів – для довгострокового інвестування коштів у розвиток науки і освіти;
- 2) роботодавців – для залучення висококваліфікованих фахівців на ринок праці;
- 3) абітурієнтів (їх батьків) та студентів – для отримання якісної професійної підготовки та конкурентоспроможності, мобільності на ринку праці;
- 4) держави – для стабільного соціально-економічного розвитку та піднесення країни та її галузей;
- 5) міжнародних організацій (світу в цілому) – для формування у кожній країні національної еліти на умовах забезпечення рівного доступу до якісної освіти з метою міжнародного стратегічного партнерства задля формування високорозвиненої економіки знань планетарного масштабу.

Отже, привабливість системи вищої освіти напряму залежить від можливості викликати інтерес і зацікавленість у різних груп споживачів до освітніх послуг.

Доцільним є розгляд факторів привабливості вищої школи через призму основних проблем, що гальмують процес модернізації національної системи вищої освіти. Даний підхід дозволить не тільки крок за кроком окреслити освітнє проблемне поле, але й знайти потенційні шляхи виходу з нього.

Так, однією з актуальних проблем вищої школи є проблема неефективного менеджменту. Сучасні університети функціонують у жорсткому конкурентному середовищі, перебуваючи у постійній боротьбі за кращих абітурієнтів, студентів та професорсько-викладацький склад, пошуку додаткових фінансових ресурсів для розвитку матеріально-технічної бази та впровадженні новацій і розвитку наукових досліджень. ВНЗ має бути адаптивним до мінливості вимог ринку, а це означає бути готовим до реорганізації структури, форм та методів управління, коригування стратегії розвитку, підтримки багатoproфільних видів діяльності, маркетингової підтримки академічних проєктів та освітніх послуг. Підвищення ефективності внутрішньо університетського менеджменту є доцільним кроком на шляху забезпечення якості та конкурентоспроможності освітніх програм та розширення стратегічного партнерства на міжнародній та національній освітній арені.

Більш того, до руйнівних соціальних ефектів у системі менеджменту вищої освіти також доцільно віднести високий рівень корупції та політизації управління. До поки вища школа буде залежати від економічної, ідеологічної та політичної влади, а ВНЗ буде відмовлено у академічній свободі та автономії, процес модернізації національної системи вищої освіти буде гальмуватися, а, отже, конкурентоспроможність та привабливість вітчизняної вищої школи буде залишатися на низькому рівні, як в середині держави, так і за її межами.

Гострим питанням на шляху реформації освіти стоїть проблема недостатнього фінансування та неефективного використання ресурсів. Вища освіта в Україні стане привабливою лише тоді, коли вищі навчальні заклади будуть оновлювати та удосконалювати свою матеріально-технічну базу, науково-методичне та інформаційне забезпечення освітнього процесу, отримують гідну підтримку для проведення фундаментальних та прикладних

досліджень, можливості для відтворення потенціалу науково-педагогічних кадрів. Держава має переглянути власні методи розподілу фінансових ресурсів щодо розвитку вищої освіти в стінах ВНЗ та посилити контроль за цільовим використанням коштів на освіту шляхом, наприклад, залучення дієвих механізмів громадського контролю за економічністю, ефективністю та результативністю фінансування. Доцільним є врахування міжнародного досвіду щодо диверсифікації джерел фінансування вищої освіти та оптимізації їх структури [10].

Безумовно, привабливість вищої освіти залежить від лояльності її головних споживачів – абітурієнтів, які, в свою чергу, вимагають доступної та якісної освіти. Проблема якості освітніх послуг є однією з ключових для національної системи вищої освіти. Поверхневість реформ у вищій школі, як наслідок, спричинила появу великої кількості нових курсів, програм підготовки, спеціальностей та спеціалізацій, що, з одного боку, мало б відповідати вимогам ринку, однак, з іншого – не забезпечило належної фундаментальної та практичної підготовки через відсутню відповідну ресурсну базу. Більш того, вплив глобалізаційних процесів вимагає впровадження міжнародних освітніх стандартів, критеріїв та дієвої системи моніторингу якості вищої освіти.

Якісна університетська освіта міжнародного рівня є індивідуалізованою, адаптивною, гнучкою, мобільною, а для освітнього процесу характерними є модульність, орієнтація на потреби споживача, практична спрямованість, економічна ефективність, академічна свобода, самостійність та опора на використання передових інформаційних та комунікаційних технологій. Дистанційне навчання, онлайн-курси, електронні університети – це не тільки інструменти доступу до вищої освіти закордоном, але й фактори привабливості системи вищої освіти.

Освіта XXI століття характеризується безперервністю, споживач освітніх послуг вимагає вертикальної (поступовий перехід по ступеням формальної освіти: від дошкільної до післядипломної) та горизонтальної (неформальна

освіта, що здобувається за межами освітніх установ) інтеграції освіти. Дійсно, для економіки знань та інформаційного суспільства спільною рисою є швидке старіння знань, саме тому вища освіта має запропонувати ринковій економіці такі програми підготовки, що здатні задовільняють мінливі вимоги у підготовці фахівців. У цьому контексті необхідно змінити погляд на післядипломну освіту, відійти від класичних моделей радянської системи перепідготовки, спеціалізації, стажування та підвищення кваліфікації. Післядипломна освіта в сучасному світі має бути лібералізованою, гнучкою траєкторією навчання, що мотивує студента постійно вдосконалювати свої знання та здібності. В свою чергу, ВНЗ мають створити відповідні умови для такого навчання, бути більш лояльними до розробки міждисциплінарних курсів підготовки, результатів закордонної та неформальної освіти, обставин життя студентів щодо оплати та необхідності переривання терміну навчання.

Відірваність вищої освіти від запитів ринку праці, невідповідність якості та структури підготовки майбутніх фахівців реальним потребам економіки, значною мірою дискредитують вітчизняних випускників, знижують їх конкурентоспроможність на ринках праці світу. Держава має виступити посередником між освітою і бізнесом, що виконує функцію прогнозування рівня об'єктивного попиту в цілому на вищу освіту та на конкретні напрями підготовки та спеціальності зокрема. Також державна освітня політика має бути спрямовано на підняття соціального статусу вищої освіти в суспільстві, її престижу та затребуваності суспільством. Тільки шляхом поступової реструктуризації та оптимізації державного замовлення, що враховує стратегічні потреби роботодавців, можна досягти балансу між реальними запитами приватного та державного секторів економіки та обсягами випуску кваліфікованих фахівців.

Недосконалість та незавершеність процесу модифікації законодавчого підґрунтя також суттєво гальмує інтеграцію національної системи вищої освіти у міжнародний освітній простір. Саме тому пріоритетним завданням державної освітньої політики має стати створення прозорості та ґрунтовної нормативно-

правової бази функціонування освіти, зокрема вищої. Це, в свою чергу, вимагає приведення законодавчої бази України у галузі вищої освіти до світових вимог, на законодавчому рівні мають бути прописані всі аспекти функціонування вищої школи на задах розширення академічної свободи та автономії.

Аналіз привабливості національних освітніх систем має відбуватися шляхом зіставлення якості системи освіти, її ефективності. У зв'язку з чим, є показовим досвід складання британською міжнародною групою Pearson відповідного рейтингу, що використовує методику дослідницької компанії The Economist Intelligence Unit, оцінює рівень ефективності національних систем освіти в 40 країнах світу за двома основними категоріями: когнітивні навички (включають міжнародні дослідження рівня та якості: читання та розуміння тексту учнями початкової школи у країнах з різними системами освіти; математичної і природничої підготовки учнів середньої школи у країнах з різними системами освіти та виявлення чинників, які впливають на рівень цієї підготовки; грамотності учнів середньої школи та здатність учнів застосовувати на практиці отримані в школі знання та навички) та рівень освіти (включає індекс грамотності населення та індекс сукупної частки учнів, які отримують середню та вищу освіти). Оцінка зазначених показників складається та зводиться у підсумковому індексі, що і визначає світові рейтингову позицію системи освіти країни [11].

Так, за результатами 2017 р., найефективнішою системою освіти в світі є американська, далі місця розподілені серед швейцарської, датської, англійської та шведської національних систем освіти. Україна, на жаль, не представлена в даному рейтингу через бюрократичні перешкоди. Оскільки наша країна не подала відповідної заявки на участь міжнародному тестуванні, тим самим істотно знизилася шанси у просуванні на глобальному рівні національної системи освіти.

Особливий погляд на привабливість національних систем, а саме вищої освіти має світова мережа дослідницький університетів Юніверстат 21 [12], дана міжнародна платформа з метою глобального розвитку та сприяння

інституційним новація в галузі вищої освіти щорічно складає рейтинг кращих національних систем вищої освіти. Розробниками та укладачами рейтингу є дослідницька команда Мельбурнського Інституту прикладних економічних і соціальних досліджень при Мельбурнському університеті, саме вона здійснює ранжування країн за рівнем розвитку вищої освіти, тим самим не тільки оцінює слабкі та сильні сторони, недоліки та переваги, загальний стан національної вищої школи, але й намагається зорієнтувати увагу споживачів освітнього продукту, представників освітніх закладів та уряду країн на необхідності створення ефективного освітнього середовища для ВНЗ. Оскільки останні, надаючи якісні освітні послуги студентам, роблять вагомий внесок у національний економічний та культурний розвиток та можуть бути гідними конкурентами на міжнародній освітній арені.

В основу методології побудови даного рейтингу покладено 24 вихідних показника, що згруповані у 4 наступні категорії: ресурсне забезпечення ВНЗ (“Resources” (20%) – охоплює показники загальних та державних витрат на вищу освіту, витрат ВНЗ на дослідження і розробки), середовище вищої освіти (“Environment” (20%) – надає комплексну оцінку регуляторного середовища в частині державної політики і регулювання у сфері вищої освіти, оцінку якості даних у системі статистики вищої школи, показники гендерного балансу на рівні студентів та академічного персоналу), інтегрованість ВНЗ у мережу суспільних зв’язків, у тому числі міжнародний освітньо-науковий простір (“Connectivity” (20%) – враховує показники взаємодії ВНЗ із бізнесом і промисловістю, чисельності іноземних студентів, числа наукових праць, виконаних у співпраці із зарубіжними колегами, а також представленості освітніх інституцій у WEB-просторі) та результативність і впливовість ВНЗ (“Outcome” (40%) – передбачає оцінку дослідницьких результатів ВНЗ та їх наукової ваги, присутності національних університетів у Шанхайському рейтингу світових університетів, участі населення у вищій освіті, рівня кваліфікації робочої сили за результатами отримання відповідних ступенів чи дипломів).

Процедура ранжування зазначених показників передбачає стандартизацію значень та приведення їх до 100-ої системи оцінки, де вищому рівню показника відповідає найкращий стан відповідного фактору. Зведена інтегральна оцінка національної системи вищої освіти визначається шляхом обчислення середньої зваженої значень вихідних показників, із врахуванням статистичної ваги кожного з них [12].

Згідно результатів ранжування ВНЗ I-IV рівнів акредитації, у 2017 р. національна система вищої освіти посіла 35-те місце серед п'ятдесяти країн світу. При чому, за останні 5 років, з 2012 р. вітчизняна вища школа суттєво погіршувала свої показники, а саме комплексна оцінка впала з 59 до 42 балів зі 100 можливих (у 2012 році Україна посіла 25 місце серед 48 країн; у 2013 році – 35 місце з-поміж 50 країн). Така ситуація спровокована тим, що не дивлячись на те що, Україна посідає 2-ге місце за обсягом витрат на освіту у відсотках від ВВП, однак, в той же час, обіймає 11 сходинку за рівнем витрат на одного студента. Також вітчизняній системі вищої освіти досі залишаються притаманними низькі витрати на НДДКР у ВНЗ (46 балів із 100 можливих), слабка взаємодія з бізнесом (43 місце в рейтингу). Низькі позначки має і публікаційна активність, так Україна займає 48-ме місце за загальною кількістю публікацій, так і за публікаціями на душу населення (50 місце за їх середній результат). Також погіршується позиції нашої країни через відсутність флагманського університету-представника у 500 кращих за Шанхайським рейтингом [12].

Досить слабкі позиції зберігає наша держава щодо якості та стабільності політичного та законодавчого середовища. Закритість та надмірна жорстокість нормативно-правової бази щодо регулювання вищої освіти істотно гальмує впровадження університетської автономії та породжує дисбаланс фінансового забезпечення ВНЗ. Ще одним недоліком національної системи вищої освіти експерти вважають слабку публікаційну активність вітчизняних науковців, зокрема у співпраці з представниками міжнародної академічної спільноти та промисловості в частині обміну знань між університетами та бізнес-структурами (лише 48 місце). Також відмічається низька наукова продуктивність українських вчених щодо публікації результатів досліджень у журналах, які індексуються в

наукометричній базі даних Scopus. Більш того вітчизняна наука займає відносно незначні позиції і стосовно міжнародної цитованості публікацій вчених.

Необхідним кроком для підвищення привабливості національної системи вищої освіти є входження українських вишів до міжнародних університетських рейтингів. Так, жоден з вітчизняних університетів не потрапив до 500 кращих ВНЗ Шанхайського рейтингу та рейтингу Таймс. Це, в свою чергу, підкреслює слабку конкурентоспроможність вищої школи та її неготовність до інтеграції у світовий науково-освітній простір. Однак експерти рейтингу Юніверсітас 21 відзначають і переваги національної системи вищої освіти, серед яких: високий рівень гендерної рівності в вітчизняному академічному та студентському середовищі (наша держава є абсолютним лідером за часткою жінок серед студентів у системі вищої освіти), доступність вищої освіти широкому загалу та високий рівень якості системи збору освітніх статистичних даних щодо функціонування вищої школи.

Підсумовуючи аналіз привабливості національної системи вищої освіти у міжнародних рейтингах доцільно зазначити, що українська вища школа має значний потенціал для розвитку та гарні передумови для становлення конкурентоспроможних ВНЗ. Перед українською державною освітньою політикою стоїть ряд стратегічних завдань щодо належного ресурсного забезпечення вищої освіти, її ефективного регулювання задля розбудови навчальної та наукової діяльності українських вишів, підвищення їх продуктивності та результативності до рівня університетів світового класу.

Узагальнюючий аналіз представленого вище матеріалу дозволяє навести на рис. 1 основні фактори привабливості національної системи вищої освіти.

Головними гравцями ринку освітніх послуг є безпосередні споживачі вищої освіти – абітурієнти, студенти, роботодавці, та ті, хто створює умови для розвитку університетської освіти, підвищення її суспільної значимості, світового визнання та престижу – викладачі ВНЗ, держава, інвестори та міжнародні організації. Вплив даних суб'єктів на конкурентоспроможність системи вищої освіти є домінуючим. Більш того, саме вони встановлюють критерії привабливості національної системи вищої освіти, які, в свою чергу,

умовно можна розділити на фактори зовнішнього та внутрішнього впливу.

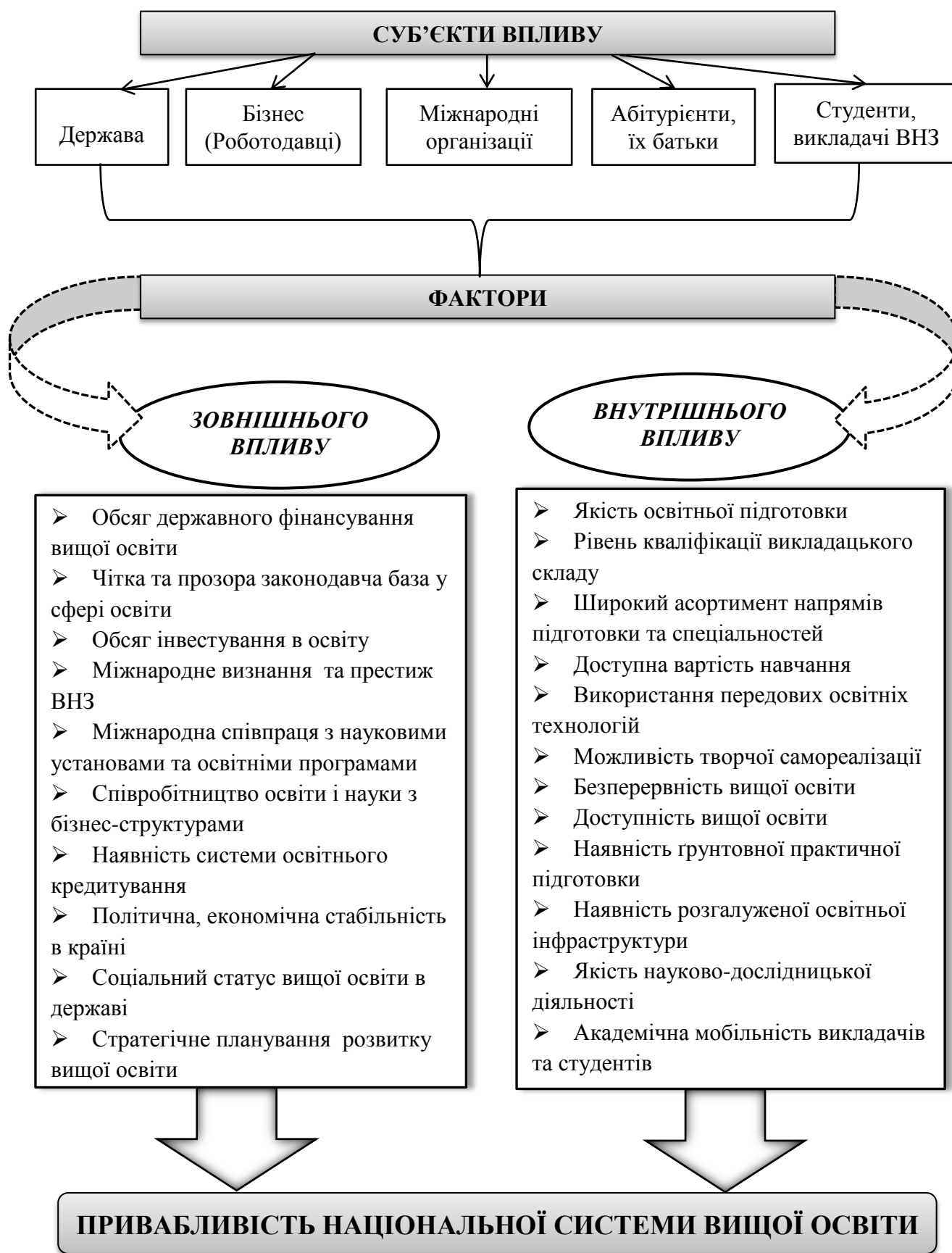

Рис. 1. Фактори привабливості національної системи вищої освіти

Так, до першої групи увійшли фактори, що мають загально політичний, економічний, суспільно-культурний та міжнародний вимір. Це індикатори конкурентоспроможності вищої освіти на державному та світовому рівні, оскільки вони характеризують державну політику щодо стратегічного планування розвитку вищої освіти та підвищення її соціального статусу; ефективність механізму фінансування та інвестування вищої школи; систему фінансової підтримки студентів (забезпечення доступності довгострокового освітнього кредитування); економічні, правові та політичні засади функціонування та співпраця з бізнес-структурами; міжнародні зв'язки та визнання ексклюзивності національних систем вищої освіти за кордоном. Міжнародний імідж та репутація університетської освіти має відкривати кордони національної системи вищої освіти, сприяти зближенню та розвитку світових освітніх та наукових платформ, зростанню мобільності та підвищенню конкуренто-спроможності академічної спільноти та студентів.

Блок факторів зовнішнього впливу покликаний забезпечити інтеграцію національної системи вищої освіти у міжнародні наукові та освітні мережі, інноваційність розвитку освіти та науки, її комерціалізацію, ініціювання її значення при вирішенні актуальних соціальних проектів.

Вища освіта через виконання просвітницьких функцій, має сприяти формуванню гуманістичних цінностей та функціонувати в інтересах забезпечення сталого розвитку країни.

Фактори привабливості вищої освіти внутрішнього впливу зображують організаційно-управлінський, начальний, науковий та дослідницький виміри. Вони спрямовані на підвищення конкурентоспроможності вищої школи через ефективну організаційну структуру та розгалужену інфраструктуру освітнього сектору, академічну автономію вищих навчальних закладів, їх гнучкість та адаптивність до змін, високий рівень кваліфікації та академічної мобільності викладацького складу університетів, якість та результативність науково-дослідницької роботи. Ці фактори описують внутрішній потенціал вищої школи (наявна матеріально-технічна база та забезпеченість передовими інформаційними та іншими ресурсами для проведення на високому рівні наукових

фундаментальних та прикладних досліджень).

Навчальний вимір займає ключове місце в системі факторів привабливості вищої освіти, адже робить наголос на якості освітньої підготовки, її орієнтації на майбутні потреби економіки шляхом широкої спеціалізації та постійного вдосконалення освітніх програм підготовки, використання у навчальному процесі новітніх методів та технологій. Приваблива якісна вища освіта має бути компетентною, безперервною (впродовж всього життя), доступною широкому загалу та створювати умови для розкриття творчого потенціалу особистості.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, привабливість національної системи вищої освіти – це комплекс факторів конкурентної боротьби вищих навчальних закладів за зацікавленість споживачів освітніх послуг, потенційних інвесторів, міжнародних організацій та держави за визнання власної іміджу і ділової репутації на міжнародній, вітчизняній освітній арені. Ці цільові групи споживачів освітнього продукту є безпосередніми носіями інформації про привабливість вищої освіти, а тому виступають ключовими експертами у її визначенні.

З огляду на те, що вектор сучасної державної освітньої політики та стратегії у розвитку національних систем вищої освіти спрямований на поступову інтеграцію до світового та європейського освітнього співтовариства та адаптацію до умов соціально-орієнтованої економіки питання підвищення конкурентоспроможності та привабливості вищої освіти є актуальним з точки зору зростання якості професійної підготовки фахівців, їх мобільності та визнання на ринку праці, посилення наукової компоненти ВНЗ та інноваційності досліджень, зміцнення реальних зв'язків між вищою освітою, наукою та бізнес-спільнотою.

Глобалізаційні процеси кидають виклики, створюють конкурентне середовище, мінливість якого щоразу диктує нові правила та визначає нові фактори привабливості вищої освіти в світі. Саме тому, на державному рівні мають бути створені правові, політичні та соціально-економічні умови для

популяризації національних освітніх систем у світовому освітньому просторі, тоді як на рівні ВНЗ повинні прикладати максимум зусиль для створення гідного зовнішнього та внутрішнього іміджу, ділової репутації, та, як наслідок, підвищення привабливості вітчизняної вищої освіти.

Список літератури:

1. Ponomarenko V., Rayevnyeva O., Stryzhychenko K. Investigation of Demand and Stability of Ukrainian Educational Market. // Asian Journal of Applied Sciences (ISSN: 2321 – 0893) Volume 03 – Issue 01, February 2015 – P. 50-58.
2. Раєвнева О. Іміджева привабливість вищих навчальних закладів як фактор нецінової конкуренції на ринку освітніх послуг / О. Раєвнева // Вища школа. – 2015. - № 9-10. – С. 109 – 126.
3. Станкевич І. В. Критерії зовнішнього оцінювання якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів: традиційний погляд на визначення / І. В. Станкевич // Економіка розвитку. – 2015. – № 1 (73). – С. 26–34.
4. Василенко Н. В. Имиджевая политика университета как инструмент повышения его конкурентоспособности [Текст] / Василенко, Н. В. // Экономика образования. - 2012. - № 6. - С. 54-70.
5. Власюк Т. М. Іміджева привабливість напрямів підготовки вищого навчального закладу [Текст] / Т. М. Власюк, Д. А. Макатьора // Академічний огляд. — 2013. — № 2 (39). — С. 120-127.
6. ПСИХОЛОГІС. Енциклопедія практичної психології. Режим доступу: [Електронний ресурс]: <http://psychologis.com.ua/privlekatelnost.htm>
7. Толковый словарь русского языка Ожегова. Режим доступа: [Электронный ресурс]: <http://www.ozhegov.org>
8. Современный толковый словарь русского языка Ефремовой. - Режим доступа: [Электронный ресурс]: <http://www.efremova.info>.

9. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

10. National Strategy for International Education 2025. Режим доступу: [Електронний ресурс]: https://nsie.education.gov.au/sites/nsie/files/docs/national_strategy_for_international_education_2025.pdf

11. Global Index of Cognitive Skills and Educational Attainment. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://thelearningcurve.pearson.com>.

12. U21 Ranking of National Higher Education Systems 2017 <http://www.universitas21.com/ranking/map>

References:

1. Ponomarenko V., Rayevnyeva O., Stryzhychenko K. Investigation of Demand and Stability of Ukrainian Educational Market. // Asian Journal of Applied Sciences (ISSN: 2321 – 0893) Volume 03 – Issue 01, February 2015 – P. 50-58.

2. Raievnjeva O. Imidzheva pryvablyvist vyshchych navchalnykh zakladiv yak faktor netsinovoi konkurentsii na rynku osvitykh posluh / O. Raievnjeva // Vyshcha shkola. – 2015. - № 9-10. – S. 109 – 126.

3. Stankevych I. V. Kryterii zovnishnoho otsiniuvannia yakosti osvitynoi diialnosti vyshchych navchalnykh zakladiv: tradytsiinyi pohliad na vyznachennia / I. V. Stankevych // Ekonomika rozvytku. – 2015. – № 1 (73). – S. 26–34.

4. Vasilenko N. V. Imidzhevaya politika universiteta kak instrument povysheniya ego konkurentosposobnosti [Tekst] / Vasilenko, N. V. // Ekonomika obrazovaniya. - 2012. - № 6. - S. 54-70.

5. Vlasiuk T. M. Imidzheva pryvablyvist napriamiv pidhotovky vyshchoho navchalnoho zakladu [Tekst] / T. M. Vlasiuk, D. A. Makatora // Akademichnyi ohliad. — 2013. — № 2 (39). — С. 120-127.

6. PSYKhOLOHIS. Entsyklopediia praktychnoi psykholohii. Rezhym dostupu: [Elektronnyi resurs]: <http://psychologis.com.ua/privlekatelnost.htm>

7. Tolkovyy slovar' russkogo yazyka Ozhegova. Rezhim dostupa: [Elektronnyy resurs]: <http://www.ozhegov.org>
8. Sovremennyy tolkovyy slovar' russkogo yazyka Efremovoy. - Rezhim dostupa: [Elektronnyy resurs]: <http://www.efremova.info>.
9. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 № 1556-VII. - [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
10. National Strategy for International Education 2025. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://nsie.education.gov.au/sites/nsie/files/docs/national_strategy_for_international_education_2025.pdf
11. Global Index of Cognitive Skills and Educational Attainment. Rezhym dostupu: [Elektronnyi resurs]: <http://thelearningcurve.pearson.com>.
12. U21 Ranking of National Higher Education Systems 2017. - Rezhym dostupu: [Elektronnyi resurs]: <http://www.universitas21.com/ranking/map>